

Έργο: Ένταξη παιδιών παλιννοστούντων και αλλοδαπών στο σχολείο - για τη Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση (Γυμνάσιο)

Επιμορφωτικό Σεμινάριο

Διδάσκοντας σε πολυπολιτισμική τάξη

ΠΕΡΙΛΗΨΕΙΣ ΕΙΣΗΓΗΣΕΩΝ

8, 12 και 15 Ιουνίου 2007

Χανιά

1^ο Γυμνάσιο Χανίων

Ελ. Βενιζέλου 1

Η αξιοποίηση των Κοινωνικών Σπουδών στην διαμόρφωση πεποιθήσεων και στάσεων των μαθητών μας

Δημήτρης Καραγιώργος
Επίκουρος καθηγητής Πανεπιστημίου Κρήτης
dkara@edc.uoc.gr

Ο ρατσισμός – και κάθε -ισμός - είναι εγγενής σε κάθε πολιτισμικό πλαίσιο, και εξηγείται ιστορικά.

Αν αξιωματικά αποδεχθούμε αυτό, ως φορείς της εκπαίδευσης οφείλουμε να βοηθήσουμε τα παιδιά μας – βιολογικά και πνευματικά – να απεγκλωβιστούν από τις ήδη διαμορφωμένες αντιλήψεις που κουβαλούν από την οικογένεια, τον παιδότοπο, τα ΜΜΕ στο σχολείο.

Τα σχολικά εγχειρίδια – ακόμη και τα καινούργια, δυστυχώς – αντί να αμβλύνουν, ανατροφοδοτούν και ενισχύουν αυτό που συνιστά την «ασχήμια της ζωής», ρατσισμός, σεξισμός - φυλετισμός, ξενοφοβία, στερεότυπα, γενικεύσεις κ.λ.π.

Αξιοποιώντας οποιοδήποτε εγχειρίδιο της Β/βάθμιας εκπαίδευσης, θα καταδείξουμε στους επιμορφούμενους εκπαιδευτικούς, πως μπορούμε να βοηθήσουμε τα παιδιά να ευαισθητοποιηθούν και να είναι σε θέση να «διακρίνουν τις δύσκολες αναφορές».

Παράλληλα, θα κάνουμε νύξεις για διαμόρφωση πεποιθήσεων, που θα νοηματοδοτούν στάσεις, οι οποίες αποπνέουν τον οφειλόμενο σεβασμό σε κάθε συνάνθρωπό μας, ανεξαρτήτως χρώματος, φύλου, πεποιθήσεων κ.λ.π..

Τέλος, ελπίζουμε πως θα συνειδητοποιήσουν ότι απαιτείται μια συνεχής εγρήγορση, αφού «εξ απαλών ονύχων έχουμε πάρει όλοι τη δόση μας» σε κάθε -ισμό, για να ενσαρκώσουν βιωματικά τις πεποιθήσεις αυτές, και να τις καταστήσουν πορεία ζωής.

Με τον όρο «Κοινωνικές Σπουδές» εννοούμε τις εφαρμοσμένες Κοινωνικές Επιστήμες στην υπηρεσία της διδασκαλίας. Με άλλα λόγια την αξιοποίηση των επιστημονικών πορισμάτων των επιμέρους επιστημών. Γιατί τα σχολικά εγχειρίδια οφείλουν να εμπεριέχουν ό,τι υπαγορεύει η επιστημονική γνώση.

Επειδή κάθε γνωστικό αντικείμενο εμπεριέχει κοινωνική διάσταση, μπορούμε να αξιοποιήσουμε οποιοδήποτε σχολικό εγχειρίδιο για την οικονομία της επιμόρφωσης.

Σκοπός και στόχοι των Κοινωνικών Σπουδών:

α. κατανόηση του φυσικού κόσμου:

- αιτιακές σχέσεις των πραγμάτων
- η λειτουργία των φυσικών νόμων
- ο περιορισμός των φυσικών πηγών
- το απεριορίστο των αναγκών (επιθυμιών) μας
- συμβιωτική σχέση με το περιβάλλον

ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΗ ΣΥΝΕΙΔΗΣΗ

β. κατανόηση κοινωνικού κόσμου:

- η λειτουργία του (θεσμοί – φορείς)
- οι προσδοκίες του από το πρόσωπό μας
- η κοινωνικοποίησή μας
- πώς να αλλάξουμε τον κόσμο μας

ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΣΥΝΕΙΔΗΣΗ

γ. καλλιέργεια κριτικής σκέψης:

αξιοποιώντας την αυτονομία της εκπαίδευσης, διαμορφώνουμε αυτόνομους - κριτικούς πολίτες.

Συνεπώς, το σχολείο οφείλει, πρωτίστως, να καλλιεργεί τους αντιληπτικούς μηχανισμούς των παιδιών, για να τα καταστήσει κριτικά πρόσωπα. Η «θετική παρενέργεια» αυτής της διαδικασίας συγκροτεί τις προσδιοριστικές προκλήσεις των παιδιών να αποκτήσουν ενδιαφέροντα αυτομόρφωσης για επιμέρους γνωστικά αντικείμενα.

**Διερευνητικές προσεγγίσεις για εκπαιδευτικούς και μαθητές
πολυγλωσσικών τάξεων: ενδεικτικές πρακτικές
στο πλαίσιο του γραμματισμού**

Ελένη Κατσαρού
Λέκτορας Πανεπιστημίου Κρήτης
analyst@hol.gr

Ξεκινώντας από τη διαπίστωση ότι στο σύγχρονο σχολείο –ανάμεσα σε άλλα– στοχεύουμε στο γραμματισμό των μαθητών μας (στην ανάπτυξη της ικανότητάς τους να ενσωματώνουν αποτελεσματικά τις πρακτικές λόγου στις ποικίλες ανάγκες που διαμορφώνουν οι κοινωνικές περιστάσεις), θα προσπαθήσουμε να δείξουμε πόσο αναγκαίο και χρήσιμο είναι –για την κάλυψη του στόχου αυτού– να υλοποιούνται διερευνητικές δραστηριότητες στη σχολική τάξη.

Πιο συγκεκριμένα:

- Καταρχήν θα εξηγήσουμε τον όρο «γραμματισμός» και θα δείξουμε γιατί τον θεωρούμε αξιόλογο στόχο για κάθε σύγχρονη τάξη και ειδικότερα για την πολυγλωσσική.
- Στη συνέχεια θα εξηγήσουμε τι εννοούμε με τον όρο διερευνητικές δραστηριότητες και πώς μπορούν αυτές να συνδεθούν με τη διδακτική και μαθησιακή διαδικασία που στοχεύει στο γραμματισμό των μαθητών.
- Θα αναφέρουμε και θα επεξεργαστούμε ενδεικτικά παραδείγματα καλών πρακτικών που κινούνται στο πλαίσιο της διερευνητικής διδασκαλίας και μάθησης.
- Τέλος, θα ολοκληρώσουμε το σεμινάριο με αναφορά στις συνέπειες που μπορούν να έχουν τέτοιες δραστηριότητες στους ρόλους εκπαιδευτικού και μαθητή και στην ίδια την εκπαιδευτική διαδικασία, ενώ ταυτόχρονα θα σκιαγραφήσουμε και τις προϋποθέσεις που απαιτούνται για την υλοποίηση τέτοιων δραστηριοτήτων.

Ενδεικτική Βιβλιογραφία:

- Baynham, M. (2002) *Πρακτικές Γραμματισμού*, μτφρ. Μ. Αραποπούλου, Αθήνα: Μεταίχμιο.
- Egan – Robertson, A. & Bloome, D. (eds) (2003), *Γλώσσα και Πολιτισμός*, μτφρ. Μαντώ Κάραλη, Αθήνα : Μεταίχμιο.
- Kress, G. (2000) «Σχεδιασμός του γλωσσικού προγράμματος σπουδών με βάση το μέλλον», περ. *Γλωσσικός υπολογιστής*, τομ.2, Θεσ/κη, στην ηλεκτρον. διεύθυνση: www.komvos.edu.gr
- Γεωργακοπούλου, Α. & Γούτσος, Δ. (1999) *Κείμενο και επικοινωνία*, Αθήνα: Ελληνικά Γράμματα.
- Γρόλλιος, Γ., Καρανταΐδου, Ρ., Κορομπόκης, Δ., Κοτίνης, Χ., Λιάμπας, Τ. (2003) *Γραμματισμός και συνειδητοποίηση*, Αθήνα: Μεταίχμιο.
- Θεοφιλίδης, Χ. (1997), *Διαθεματική προσέγγιση της διδασκαλίας*, Αθήνα: Γρηγόρης.
- Μητσικοπούλου, Β. (2001) «Γραμματισμός» στο Χρηστίδης Α.Φ. και Θεοδωροπούλου Μ. (επιμ.), *Εγκυκλοπαιδικός Οδηγός για τη Γλώσσα*, Θεσ/κη: ΚΕΓ, σσ. 209-213.
- Σφυρόερα, Μ. (2002) «Διαθεματική προσέγγιση της γνώσης» στην ιστοσελίδα εκπαίδευσης Μουσουλμανοπαίδων: www.kleidiakaiantikleidia.net

**Μαθητές από διαφορετικό εθνο-πολιτισμικό υπόβαθρο:
καλές πρακτικές για μια επιτυχημένη εκπαιδευτική πορεία**

Ασπασία Χατζηδάκη

*Επίκουρη καθηγήτρια Πανεπιστημίου Κρήτης
aspahatz@edc.uoc.gr*

Ένα ολοένα αυξανόμενο ποσοστό των μαθητών στη Δευτεροβάθμια εκπαίδευση προέρχεται από οικογένειες με διαφορετικό εθνο-πολιτισμικό υπόβαθρο: οικογένειες αλλοδαπών εργαζομένων στη χώρα μας προερχόμενων από χώρες της Ε.Ε. ή μη, οικογένειες ‘παλιννοστούντων’, ζευγάρια όπου ο ένας γονιός είναι Έλληνας και ο άλλος όχι. Ορισμένοι από τους μαθητές αυτούς έρχονται στη χώρα μας σε προεφηβική ή εφηβική ηλικία και αντιμετωπίζουν το δύσκολο έργο να κατακτήσουν μία νέα γλώσσα, ενώ παράλληλα καταβάλλουν προσπάθεια να παρακολουθήσουν τη διδακτέα ύλη. Από την άλλη, οι περισσότεροι από τους μαθητές με έναν ή δύο γονείς αλλοδαπούς φαίνεται να έχουν φοιτήσει σε ελληνικά σχολεία από πολύ νωρίς. Πολλοί από τους μαθητές αυτούς δεν έχουν κατακτήσει τη διγλωσσία ή γνωρίζουν ελάχιστα τη γλώσσα των γονέων τους. Το κατά πόσο αυτό συμβάλλει στην καλύτερη γνώση της Ελληνικής και οδηγεί σε υψηλότερες επιδόσεις στο σχολείο είναι ένα ερώτημα που μένει να απαντηθεί, με βάση μάλιστα τα πρόσφατα σχετικά στοιχεία του Ι.Π.Ο.ΔΕ. (Γιότοβος και Μάρκου, 2003). Ταυτόχρονα, πολλοί από τους μαθητές αυτούς εμφανίζουν τάσεις υπερ-προσαρμογής στην ελληνική κοινωνία, σε βάρος της διαμόρφωσης μιας δι-πολιτισμικής ταυτότητας. Αυτό, ωστόσο, δεν φαίνεται να είναι αρκείο για να τους εξασφαλίσει την πλήρη αποδοχή από τους συμμαθητές τους, οι οποίοι συχνά εξακολουθούν να τους αντιμετωπίζουν ως ‘ξένους’, ως ‘διαφορετικούς’.

Με βάση τα παραπάνω, στο σεμινάριο αυτό θα συζητηθούν τα εξής θέματα:

- (α) Πώς διαμορφώνεται η ταυτότητα των εφήβων από οικογένειες με διαφορετικό εθνο-πολιτισμικό υπόβαθρο και ποιος είναι ο ρόλος της πρώτης γλώσσας;
- (β) Πώς συνδέεται η ανάπτυξη της πρώτης και της δεύτερης γλώσσας στο παιδί;
- (γ) Τι μπορεί να κάνει το σχολείο *συνολικά* αλλά και ο/η κάθε εκπαιδευτικός ατομικά, προκειμένου να δημιουργήσει ένα περιβάλλον φιλικό προς τους μαθητές με διαφορετικό εθνο-πολιτισμικό υπόβαθρο και τις οικογένειές τους;

(δ) Πώς μπορεί να διευκολυνθεί η ανάπτυξη της Ελληνικής στους μαθητές με χαμηλό επίπεδο ελληνομάθειας;

Ενδεικτική Βιβλιογραφία:

Baker, C. (2001) (μετάφρ. Α. Αλεξανδροπούλου) *Εισαγωγή στη Διγλωσσία και τη Δίγλωσση Εκπαίδευση*. Αθήνα: Gutenberg.

Cummins, J. (2003) (μετάφρ. Σ. Αργύρη) *Ταυτότητες υπό Διαπραγμάτευση*. Αθήνα: Gutenberg. (2η έκδοση βελτιωμένη).

Γκότοβος, Α. & Μάρκου, Γ. (2004) *Παλινοστούντες και αλλοδαποί μαθητές στην ελληνική εκπαίδευση. Τεύχος Β' Αναλυτικά στοιχεία*. Αθήνα, Ινστιτούτο Παιδείας Ομογενών και Διαπολιτισμικής Εκπαίδευσης/ΥΠ.Ε.Π.Θ.

Δαμανάκης, Μ. (2005) *Η εκπαίδευση των Παλινοστούντων και Αλλοδαπών Μαθητών στην Ελλάδα. Διαπολιτισμική προσέγγιση*. Αθήνα: Gutenberg.

Κοιλιάρη, Α. (2005) *Πολυγλωσσία και γλωσσική εκπαίδευση. Μία κοινωνιογλωσσολογική προσέγγιση*. Θεσσαλονίκη: Βάνιας.

Χατζηδάκη, Α. (2005) (επιμ.) «Δίγλωσσοι μαθητές στα ελληνικά σχολεία: διδακτικές προσεγγίσεις και θεωρητικά ζητήματα». *Επιστήμες Αγωγής*, θεματικό τεύχος 2005.